

Redactioneel

Ineke van Hamersveld

Samenwerking en krachtenbundeling cruciaal voor de toekomst van de stad

Voor het eerst in de geschiedenis woont meer dan de helft van de wereldbevolking in steden. Dat maakt de vraag naar de toekomst van de stad actueel. Door de teloorgang van de oude industriële economie zijn de grote industrieën uit de stad verdwenen. Middelgrote steden als Leeuwarden, Almelo en Heerlen hebben het daarom moeilijk. Zij vergrijzen en verpauperen. De leegstand is bovengemiddeld, terwijl de winst op het vastgoed is gedaald. De grote(re) steden, doorgaans handels- en universiteitssteden zoals Amsterdam, kunnen bogen op een traditie als centrum van kennis, cultuur en innovatie en bouwen daar met het oog op hun toekomst op voort. Zij zijn daardoor aantrekkelijk voor hogeropgeleiden, jongeren en creatieven. Desondanks kennen zij hun eigen problematiek, zoals massatoerisme en gentrificatie. Migratie en diversiteit zorgen voor allerlei vormen van segregatie.

In het streven naar oplossingen voor de problemen waar de stad mee worstelt, beijveren bestuurders zich in de afgelopen jaren sterk voor Smart Cities. Hierin worden de leefwijze en leefomgeving met technologie ingericht en gestuurd, onder andere via apps en sensoren. In het denken over Smart Cities worden kunstenaars, afgezien van designers en architecten, zelden als potentiële partner beschouwd. Tegelijkertijd wordt steeds meer aan actieve stadsbewoners overgelaten, die veelal hoogopgeleid en creatief zijn. Deze creatieve stadmakers ontwikkelen kleinschalige projecten, zoals culturele festivals, en worden medeproducenten van hun omgeving.

De werelden van de stadsbestuurders en Smart City-adepten en die van de creatieven raken elkaar zelden. Ook is er een afstand tussen de stadmakers en de gesubsidieerde en vrije sector. De culturele sector is versnipperd en toont doorgaans weinig aandrang zich te bemoeien met de gebouwde omgeving. De transitie van het ruimtelijke domein, aangejaagd door de Omgevingswet die in 2018 operationeel moet zijn, biedt mogelijkheden om kunstenaars in te schakelen. Zij zijn immers bij uitstek in staat met lastige ruimtelijke vraagstukken om te gaan en de verhalen van wijkbewoners centraal te stellen. Zij kunnen bovendien bruggen slaan tussen de verschillende werelden. Momenteel worden op regionale en lokale schaal Omgevingsvisies gemaakt waarin steden op zoek gaan naar hun identiteit.

De stad is bezig zich opnieuw uit te vinden. Zo heeft Leeuwarden, culturele hoofdstad 2018, onder meer buurtverenigingen en ondernemers ingeschakeld om activiteiten op te zetten. Almelo kiest voor kunst en cultuur ter bevordering van sociale cohesie, Eindhoven laat de culturele eilanden in de stad samenwerken. In Oosterhout speelt de sector een belangrijke rol in de totstandkoming van het cultuurbeleid, en Heerlen zet vol in op kunst en cultuur om de stad uit het slop te halen. Samenwerking, sleutel tot verandering in de stad, is niet altijd eenvoudig: verantwoordings-eisen, cultureel ondernemerschap en het kwaliteitscriterium zitten elkaar soms in de weg. Dat ondermijnt de slagkracht van de sector, en blokkeert vernieuwing en inclusiviteit. Om de weg vrij te maken, is een herijking van het cultuurbeleid onvermijdelijk. ●